

Chambre des Représentants

SESSION 1968-1969

24 JUIN 1969

PROJET DE LOI

modifiant les articles 1266, alinéa 1er, et 1276 du Code judiciaire et les articles 248, alinéa 1er, 262, alinéa 1er, et 265 du Code civil.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. BAUDSON.

MESDAMES, MESSIEURS,

L'examen du présent projet de loi se réfère expressément au rapport précis et circonstancié de M. le sénateur Baert (Doc. Sénat, n° 370) en ce qui concerne l'interprétation et l'application des dispositions non seulement des articles 248, 262 et 265 du Code civil, mais également de celles prévues par le Code judiciaire en ce qui concerne les délais d'appel et d'opposition.

En raison du fait que les dispositions de ces articles du Code civil relatives au divorce et plus particulièrement la

(1) Composition de la Commission :

Président : M. De Gryse.

A. — Membres : MM. Charpentier, De Gryse, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Duerinck, Lindemans, Saint-Remy, Van Rompaey, Willem. — MM. Baudson, Boel, De Keuleneir, Deruelles (Henri), Glinne, Hurez, Mathys. — MM. Claes (A.), Coulonvaux, Defraigne, Jeune-homme, Van Lidth de Jeude. — MM. Belmans, Leys. — M. Laloux.

B. — Suppléants : MM. Chabert, Meyers, Remacle, Suykerbuyk. — MM. Geldolf, Juste, Nyffels, Radoux. — MM. Lerouge, Olivier, Pede. — M. Raskin. M. Rouelle.

Voir :

424 (1968-1969) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1968-1969

24 JUNI 1969

WETSONTWERP

tot wijziging van de artikelen 1266, eerste lid, en 1276 van het Gerechtelijk Wetboek en van de artikelen 248, eerste lid, 262, eerste lid, en 265 van het Burgerlijk Wetboek.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER BAUDSON.

DAMES EN HEREN,

Bij de bespreking van het onderhavige wetsontwerp dient uitdrukkelijk te worden verwezen naar het nauwkeurige en omstandige verslag dat de heer Baert (Stuk van de Senaat n° 370) heeft uitgebracht over de interpretatie en de toepassing van wat in de artikelen 248, 262 en 265 van het Burgerlijk Wetboek en ook in het Gerechtelijk Wetboek is bepaald met betrekking tot de termijnen van hoger beroep, resp. van verzet.

Daar het bepaalde in die artikelen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de echtscheiding en met name de

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer De Gryse.

A. — Leden : de heren Charpentier, De Gryse, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Duerinck, Lindemans, Saint-Remy, Van Rompaey, Willem. — de heren Baudson, Boel, De Keuleneir, Deruelles (Henri), Glinne, Hurez, Mathys. — de heren Claes (A.), Coulonvaux, Defraigne, Jeune-homme, Van Lidth de Jeude. — de heren Belmans, Leys. — de heer Laloux.

B. — Plaatsvervangers : de heren Chabert, Meyers, Remacle, Suykerbuyk, de heren Geldolf, Juste, Nyffels, Radoux. — de heren Lerouge, Olivier, Pede. — de heer Raskin. — de heer Rouelle.

Zie :

424 (1968-1969) :

— N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.

référence de ces mêmes dispositions à l'articles 443 du Code de procédure civile sont maintenues, il apparaît que le délai d'opposition risque en définitive, par suite de l'application du Code judiciaire, d'être plus long que le délai d'appel.

Cette situation est susceptible de créer de graves perturbations dans la transcription des décisions de justice autorisant le divorce.

Le projet tend à supprimer les anomalies qui résultent de la mise en application de l'article 1051 du Code judiciaire, sans abrogation de l'article 443 du Code de procédure civile en ce qu'il s'intègre dans les dispositions des articles 248, 262 et 265 du Code civil.

Dans le rapport du Sénat à la page 3, 5e alinéa, le rapporteur précise les anomalies qui peuvent surgir en raison du concours existant entre le délai d'appel et le délai d'opposition par rapport aux dispositions antérieures et aux dispositions nouvelles créées par le Code judiciaire.

En attendant la mise en vigueur des articles du Code judiciaire relatifs au divorce, le projet doit tendre essentiellement à assurer au justiciable une sécurité totale dans la signification des décisions autorisant le divorce ainsi que leur transcription dans les mains de l'officier de l'état civil.

Il apparaît incontestablement qu'il subsiste un doute dans l'application des nouvelles dispositions du Code judiciaire (art. 1051) en corrélation avec les articles 248, 262 et 265 du Code civil, lesquels sont intimement rattachés à l'article 443 du Code de procédure civile.

Cette possibilité d'interprétation divergente a d'ailleurs été relativement concrétisée par les prises de position des parquets généraux envers les officiers de l'état civil qui avaient à connaître de semblables problèmes.

A cette difficulté d'interprétation se sont jointes deux décisions des Cours d'appel de Gand et de Bruxelles et, plus particulièrement, l'arrêt rendu par la 7e chambre civile de la Cour d'appel de Bruxelles en date du 22 mai 1969 qui a estimé devoir rejeter l'interprétation selon laquelle l'article 1051 du Code judiciaire serait d'application en matière de divorce.

L'arrêt de la Cour d'appel de Bruxelles fonde essentiellement ses motifs sur le fait que l'article 262 du Code civil n'a pas été abrogé et que l'article 443 du Code de procédure civile en faisant partie intégrante, il en subsiste application, à savoir le délai d'appel en matière de divorce s'étendant sur une durée de deux mois.

De ces considérations et tout au moins du doute que laisse subsister leur interprétation respective, il ressort qu'à l'avenir le problème posé doit être résolu.

Dans son rapport à la page 5, M. Baert avait estimé qu'en matière de divorce comme en toute autre matière, le Code judiciaire est d'application quant à l'étendue du délai d'appel (article 1051) et que partant, le délai d'appel est d'un mois.

Il signalait cependant dans ses considérations précédant ses conclusions, les anomalies auxquelles allait donner lieu pareille situation.

Toutefois, lors de la discussion en séance plénière du Sénat en date du 17 juin 1969, M. Baert admettait la divergence d'interprétation pouvant subsister et ce, sur base des éléments d'interprétation qui avaient été produits par le Ministre de la Justice d'une part, mais également par les

verwijzing in diezelfde bepalingen naar artikel 443 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering behouden blijven, zou de termijn van verzet uiteindelijk langer kunnen zijn dan de termijn van hoger beroep ingevolge de toepassing van het nieuwe Gerechtelijk Wetboek.

Een dergelijke toestand kan grote moeilijkheden teweegbrengen in de overschrijving van de uitspraken van de rechtbanken, waarbij de echtscheiding wordt toegestaan.

Het ontwerp wil een einde maken aan de anomalieën die voortspuiten uit het feit dat artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek wordt toegepast zonder artikel 443 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering op te heffen voor zover dit verband houdt met het bepaalde in de artikelen 248, 262 en 265 van het Burgerlijk Wetboek.

Op bladzijde 3, 5de lid, van het Senaatsverslag preciseert de rapporteur de anomalieën die kunnen ontstaan door het samenvallen van de termijn van hoger beroep en de termijn van verzet met betrekking tot de vroegere bepalingen en de nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek.

In afwachting van de inwerkingtreding der artikelen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de echtscheiding moet het ontwerp er hoofdzakelijk op gericht zijn aan de rechtsonderhorige een totale zekerheid te bezorgen bij het betekenen van de uitspraak tot machtiging van de echtscheiding en van de overschrijving daarvan door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Ontegensprekelijk blijft er twijfel bestaan omtrent de toepassingen van de nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek (art. 1051) in verband met de artikelen 248, 262 en 265 van het Burgerlijk Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Die mogelijke uiteenlopende uitlegging heeft trouwens een betrekkelijk vaste vorm gekregen in de standpunten welke de parketten-generaal hebben ingenomen ten opzichte van de ambtenaren van de burgerlijke stand die met dergelijke problemen te maken krijgen.

Bij die moeilijkheid op het gebied van de uitlegging zijn zich twee uitspraken komen voegen van de Hoven van beroep te Gent en te Brussel, meer bepaald het arrest dat door de 7^e burgerlijke kamer van het Hof van beroep van Brussel op 22 mei 1969 is gewezen, hetwelk heeft gemeend de uitlegging, volgens welke artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek inzake echtscheiding toepasselijk zou zijn, te moeten verwerpen.

De beweegredenen van het arrest van het Hof van beroep te Brussel zijn hoofdzakelijk gegrond op het feit dat artikel 262 van het Burgerlijk wetboek niet is opgeheven en dat, aangezien artikel 443 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering daar een integrerend bestanddeel van uitmaakt, er bepaalde toepassingen van blijven bestaan, te weten de termijn van hoger beroep inzake echtscheiding die twee maanden bedraagt.

Gelet op die overwegingen, althans op de twijfel die blijft heersen in verband met de uiteenlopende interpretatie daarvan, blijkt het noodzakelijk te zijn voor de toekomst aan dat probleem een oplossing te geven.

Op bladzijde 5 van zijn verslag heeft de heer Baert de mening vooropgezet dat inzake echtscheiding, evenals inzake alle andere materies, het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is wat de duur betreft van de termijn van hoger beroep (artikel 1051) en dat die termijn bijgevolg één maand bedraagt.

In de beschouwingen die hij aan zijn besluiten laat voorafgaan, wijst hij er nochtans op tot welke anomalieën een dergelijke toestand aanleiding zou geven.

Tijdens de bespreking in de openbare zitting van de Senaat op 17 juni 1969 gaf de heer Baert evenwel toe dat een uiteenlopende interpretatie nog mogelijk is op grond van de gegevens die enerzijds waren verstrekt door de Minister van Justitie, maar anderzijds ook door de twee

deux décisions des Cours d'appel de Gand et Bruxelles et, plus particulièrement, la décision de la 7e chambre de la Cour d'appel de Bruxelles en date du 22 mai 1969.

Il estimait donc entièrement fondée l'adoption du présent projet.

* * *

Au cours de la discussion générale, un membre se rallie à l'interprétation fournie par M. Baert *in fine* de son rapport quant à l'étendue de l'application de l'article 1051 du Code judiciaire en matière de divorce (délai d'appel d'un mois).

Le Ministre ainsi que le Commissaire royal à la réforme judiciaire, reprennent les arguments développés par le rapporteur du Sénat, ainsi que ses déclarations effectuées en séance publique.

D'autre part, le Commissaire royal synthétise l'interprétation qui est donnée en ce qui concerne l'application des articles 262 du Code civil et 443 du Code de procédure civile telle qu'elle figure dans l'arrêt du 22 mai 1969, conformément d'ailleurs aux considérations doctrinales qui ont été émises par le Ministre au cours des débats au Sénat et qui recueillirent l'approbation du rapporteur.

Le Commissaire royal rappelle, en outre, que c'est à l'initiative et à la demande des greffiers devant délivrer des certificats de non-appel en matière de divorce que les parquets des procureurs du Roi et les parquets généraux ont donné en la matière une interprétation aussi sûre que possible qui s'inspirait de la jurisprudence antérieure, l'avis du Conseil d'Etat et de la Cour de Cassation.

A ces différentes interprétations, guidées par un esprit pratique, s'est jointe la décision de la Cour d'appel de Bruxelles en date du 22 mai 1969.

Le membre qui avait voulu maintenir l'application de l'article 1051 du Code judiciaire en matière de divorce, développe son argumentation au moyen de différents exemples et suppute les aléas éventuels inhérents aux décisions actuellement coulées en force de chose jugée, selon l'application de l'article 1051 du Code judiciaire.

Différents commissaires interviennent au sujet de l'interprétation et de la portée de la signification du jugement et son incidence quant à la durée du délai d'appel, de la délivrance du certificat de non-appel par les greffes, de même que de la transcription de ces décisions par l'officier de l'état civil.

Il résulte de l'ensemble des considérations juridiques émises au cours de la discussion générale, qu'il subsiste un doute qui doit être levé d'une façon irrémédiable afin que, dans la pratique, les justiciables soient à l'abri de toute interprétation divergente, de toute équivoque et que la sécurité dans l'exécution des décisions judiciaires leur soit ainsi assurée.

Le but de la présente loi est précisément, comme l'a d'ailleurs très justement rappelé le Ministre de la Justice, de lever définitivement ce doute et de résoudre les problèmes posés par la signification et la transcription des jugements de divorce.

Certaines difficultés pourraient survenir en raison des éventuelles erreurs qui auraient été commises à dater du 1er janvier 1969 jusqu'à la mise en application de la présente loi, bien qu'il résulte des éléments dont dispose la Commission, que cette hypothèse est extrêmement aléatoire.

uitspraken van het Hof van beroep te Gent en te Brussel, en meer in het bijzonder door de uitspraak van de 7e kamer van het Hof van beroep te Brussel.

Hij was dan ook van oordeel dat het onderhavige wetsontwerp terecht dient te worden aangenomen.

* * *

Tijdens de algemene bespreking sluit een lid zich aan bij de door de heer Baert *in fine* van zijn verslag verstrekte interpretatie in verband met de draagwijdte van de toepassing van artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek inzake echtscheiding (termijn van hoger beroep één maand).

De Minister evenals de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming nemen de door de verslaggever naar voren gebrachte argumenten evenals zijn in openbare zitting afgelegde verklaringen over.

Verder maakt de Koninklijke Commissaris een synthese van de interpretatie welke wordt gegeven van de toepassing van de artikelen 262 van het Burgerlijk Wetboek en 443 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, zoals die voorkomt in het arrest van 22 mei 1969, en die trouwens overeenstemt met de leerstellige beschouwingen welke de Minister ten beste gaf tijdens de bespreking in de Senaat en waarmede de verslaggever instemde.

De Koninklijke Commissaris herinnert er bovendien aan dat de parketten van de procureur des Konings en de perketten-generaal ter zake een zo betrouwbaar mogelijke interpretatie, die overigens is gesteund op de vroegere rechtspraak, van de Raad van State en van het Hof van Cassatie, hebben gegeven op initiatief en op verzoek van de griffiers die getuigschriften van ontstentenis van verzet inzake echtscheiding moeten afleveren.

Bij die verschillende interpretaties, die waren ingegeven door de zin voor een praktische oplossing, kwam dan de beslissing van het Hof van beroep te Brussel dd. 22 mei 1969.

Het lid dat de toepassing van artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek inzake echtscheidingen had willen handhaven, zet zijn argumentatie uiteen aan de hand van verscheidene voorbeelden en schetst de moeilijkheden die zich zouden kunnen voordoen i.v.m. de thans bij toepassing van artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek in kracht van gewijsde beslissingen.

Verscheidene commissielieden voeren het woord i.v.m. de interpretatie en de draagwijdte van de betekening van het vonnis en de weerslag ervan op de duur van de termijn van hoger beroep, de afgifte van het getuigschrift van ontstentenis van hoger beroep door de griffies evenals op de overschrijving van die beslissingen door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het besluit dat uit die tijdens de algemene besprekingen gemaakte juridische beschouwingen voortvloeit, is dat er nog twijfel blijft bestaan; deze dient definitief te worden weggenomen opdat de rechtsonderhorigen in de praktijk beschermd zijn tegen elke mogelijke afwijkende interpretatie en tegen elk misverstand, en opdat de rechtszekerheid i.v.m. de uitvoering van de rechterlijke beslissingen hun aldus wordt verschaft.

Het huidige wetsvoorstel heeft precies tot doel, zoals de Minister er terecht heeft aan herinnerd, de twijfel definitief weg te nemen en de problemen in verband met de betekening en de overschrijving van de echtscheidingsvonnissen op te lossen.

Er zouden sommige moeilijkheden kunnen rijzen wegens de mogelijke vergissingen begaan tussen 1 januari 1969 en de inwerkingtreding van deze wet, alhoewel dit, gelet op de gegevens waarover de Commissie beschikt, een uiterst denkbeeldige mogelijkheid is.

Le Ministre s'engage formellement vis-à-vis de la Commission à examiner s'il y a lieu de prendre une initiative législative en vue de mettre fin à toute équivoque sur le sort des transcriptions faites depuis le 1er janvier 1969 jusqu'à l'entrée en vigueur de la présente loi; la disposition légale à créer serait rétroactive.

La Commission marque son accord sur ces modalités d'exécution et d'application. Les articles et l'ensemble du projet sont adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,

A. BAUDSON.

Le Président,

A. DE GRYSSE.

De Minister verbindt er zich tegenover de Commissie uitdrukkelijk toe desnoods een wetgevend initiatief te nemen om alle dubbelzinnigheid nopens het lot van de overschrijvingen, verricht tussen 1 januari 1969 en de inwerkingtreding van onderhavige wet, uit de weg te ruimen; de in te voegen wetsbepaling zou terugwerking hebben.

De Commissie betuigt haar intemming met deze uitvoerings- en toepassingsmodaliteiten. De artikelen en het ontwerp in zijn geheel worden eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

A. BAUDSON.

De Voorzitter,

A. DE GRYSSE.
